Martin Modéus: Tal vid samlingen Askel sovinthoon – steg för försoning

Talare
Martin Modéus
Ärkebiskop

Datum
11 oktober 2025

Plats
Haparanda

Omständigheter
Martin Modéus talade under försoningsdagen Askel sovinthoon - steg för försoning, om kyrkans inblandning i de arbetsstugor som inrättades i Norrbotten under 1900-talets första hälft. Arbetsstugorna inrättades för att ge skolgång åt barn som hade långt till skolan eller levde under fattiga förhållanden. De kom dock senare att användas som ett verktyg för att försvenska barnen, som till stor del bestod av tornedalingar, kväner och lantalaiset.

För snart två år sedan, den 15 november i Pajala, överlämnade Sannings- och försoningskommissionen för tornedalingar, kväner och lantaliset sin slutrapport till regeringen. Det blev tydligt för oss i Svenska kyrkan vad, i den kritik som rapporten riktade mot Svenska kyrkans del i försvenskningsprocessen, som Svenska kyrkan behöver ta ansvar för.

Att arbeta med slutsatserna från rapporten vet vi är ett långsiktigt arbete. En väg i strävan mot upprättelse, i hopp om försoning. Det är en vandring vi vill gå tillsammans med de drabbade, och ta steg för steg för att synliggöra historien och vända utvecklingen, till exempel genom att stärka språket och kulturen.

Men det som framför allt var tydligt då för två år sedan var, att de som blev satta i arbetsstugorna och som fortfarande lever, de behövde få någon typ av upprättelse. Och det behövde ske snart. Därför är vi samlade här idag.

Så i dag är en viktig dag på flera sätt.

Jag vill börja med att säga: ”tack”. Tack för alla berättelser i dag, för alla bilder vi fått se, för all historia, för mat, för sång och musik och alla upplevelser vi fått ta del av. Tack för allt som har delats.

Det är så viktigt att alla dessa röster får höras. Att särskilt det smärtsamma och svåra får bli sagt. Och det finns mycket av svåra känslor förknippat med det som hände i arbetsstugorna.

Jag står här i dag som representant för Svenska kyrkan. Det gör förstås ont att höra om det ansvar som Svenska kyrkan har för den verksamhet som fanns i arbetsstugorna. Därför är det viktigt att dessa berättelser får höras, och att vi belyser de olika krafterna i historien som var härskande då.

Vi behöver känna till vår historia, och lära av den, för att se till att den inte upprepas, vare sig av Svenska kyrkan eller av andra aktörer i samhället. Och som Svenska kyrkan vill erkänna vår del i den och ta ansvar för den.

Arbetsstugorna var ett grundläggande verktyg för en assimileringsprocess. En försvenskning som försökte likrikta en del av befolkningen till att passa in i den mall för att vara människa som definierades utifrån maktens centrum.

Språk, kultur, tro och historia utgör grundläggande delar av vår identitet. Att förlora en eller flera av de delarna är att förlora en del av sig själv. Och det är ett övergrepp inte bara på individer utan också på ett folk.

Den ursäkt som överlämnas idag gäller kyrkans svek mot alla som for illa i arbetsstugorna. Arbetsstugorna var en central del i ett strukturellt förtryck. Även om en del individer berättar om en god tid i arbetsstugan så var ändå själva systemet fel och förtryckande.

Mycket är annorlunda nu, men fortfarande får många kämpa för sina rättigheter och sin identitet. Svenska kyrkan vill vara till stöd i det. I att återta språk, kultur och historia.

Jag menar att det är ett uttryck för kyrkans grundläggande värderingar att ta ett sådant ansvar. Om kyrkan ska vara sann mot sig själv, mot den tro den vilar på, så måste vi agera för allas lika värde. Vi kan inte göra det gjorda ogjort. Men vi kan verka för en framtid där tornedalingar, kväner och lantalaiset har självklar plats med sina fulla identiteter.

Detta är ett steg för försoning – Askel sovinthoon. Tack, återigen, för alla berättelser vi fått höra. Tack till er alla som har kommit hit.

Källa
Manuskript inskickat av Svenska kyrkan (2025-11-04)

Taggar
Svenska kyrkan

URI
https://www.svenskatal.se/tale/martin-modeus-tal-vid-samlingen-askel-sovinthoon-steg-for-forsoning